

Scenarie for Royal Greenlands rejefabrik i Ilulissat

Avannaata Kommunia har anmodet forskergruppen bag det EU finansierede forskningsprojekt FutureArcticLives om at udarbejde et notat om, hvilke konsekvenser forslaget til fiskerilovs potentielt kan have for rejehandlingen i Ilulissat.

Notatet er baseret på statistiske data, informationer fra Royal Greenlands rejefabrik i Ilulissat, data fra Skibsregisteret samt et kendskab til de lokale forhold og Grønlands øvrige tre rejefabrikker.

Resume

I 2023 blev der indhandlet 13.189,4 ton rejer i Ilulissat. Heraf blev de 56% indhandlet af fartøjer, der helt eller delvist er ejet af Royal Greenland, mens den næststørste indhandler var familien Sandgreen i Ilulissat med 33%.

Blandt de 11 fartøjer, der indhandlede i 2023, var der Royal Greenlands fabrikstrawler Avataq, mens de øvrige var 'kystnære' fartøjer. Bortset fra to fartøjer var alle de 'kystnære' mellem 31 og 43 år og dermed det, som Fiskerikommissionen karakteriserer som utidssvarende og med dårlig rentabilitet. Der må derfor forventes en gradvis udskiftning eller udfasning af disse fartøjer.

Med forslaget til fiskerilov fjernes skellet mellem havgående og kystnært fiskeri efter rejer, men der opretholdes et krav om, at kvoter fra kystnære aktører (rederier) ikke må overdrages til aktører (rederier), der aktuelt har kvoter i det havgående fiskeri. Trods det må der forudses en udvikling, hvor en gradvis større del af de kystnære rejer fanges af fabriksfartøjer.

Det nuværende krav om, at hvert fartøj skal indhandle minimum 25% af fangsten, ændres til, at det er aktøren (rederiet), der samlet skal indhandle 25%. Det indebærer, at ikke alle en aktørs fartøjer skal indhandle. Kombineret med forventeligt flere fabriksfartøjer i det kystnære fiskeri må der forventes en udvikling, hvor den nuværende indhandling på omkring 50% af den samlede rejefangst gradvist nærmer sig 25% – eller en halvering af den nuværende indhandling.

Den udvikling vil medføre en overkapacitet på de nuværende fire rejefabrikker, hvoraf Royal Greenland ejer fabrikkerne i Sisimiut og Ilulissat, mens Polar Seafood ejer fabrikkerne i Nuuk og Aasiaat. I forhold til besejlingsforhold og havnekapacitet er Nuuk og Sisimiut bedre stillet end Ilulissat, samtidig med at de to førstnævnte er åbentvandsbyer, mens Ilulissat periodisk er lukket af is.

Det forhold at Royal Greenland relaterede fartøjer står for størstedelen af indhandlingen i Ilulissat, og deres fangst potentielt vil kunne flyttes over til fabriksfartøjer, udfordrer Ilulissat som indhandlingssted for rejer.

På den anden side er Royal Greenland ejet af Grønlands Selvstyre, hvilket giver Avannaata Kommunia en mulighed for politisk at påvirke beslutningsprocessen.

Centrale elementer i udkastet til fiskerilov

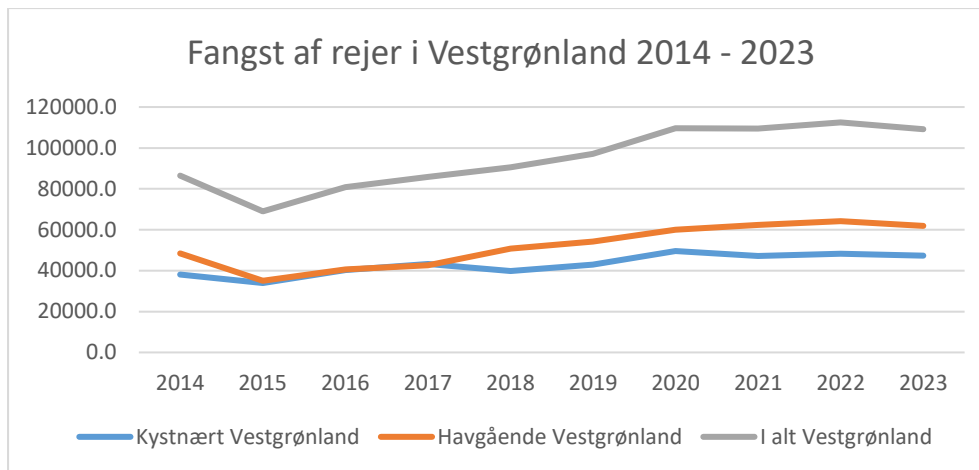
I forhold til rejer og indhandling i Ilulissat indebærer forslaget til fiskerilov følgende centrale problemstillinger, der søges belyst i det følgende:

- Spredning versus koncentration af ejerskab
- Kvoteloftet jf. § 32 stk. 1, 2 og 3
- Indhandlingskrav jf. § 24 stk. 2
- Fraværet af skellen mellem havgående og kystnært fiskeri
- Begrænsningen i at overdrage kvoter fra det kystnære til det havgående fiskeri jf. § 30 stk. 2

Dertil kommer flådens sammensætning

Indhandlingen i Ilulissat og Grønland over tid

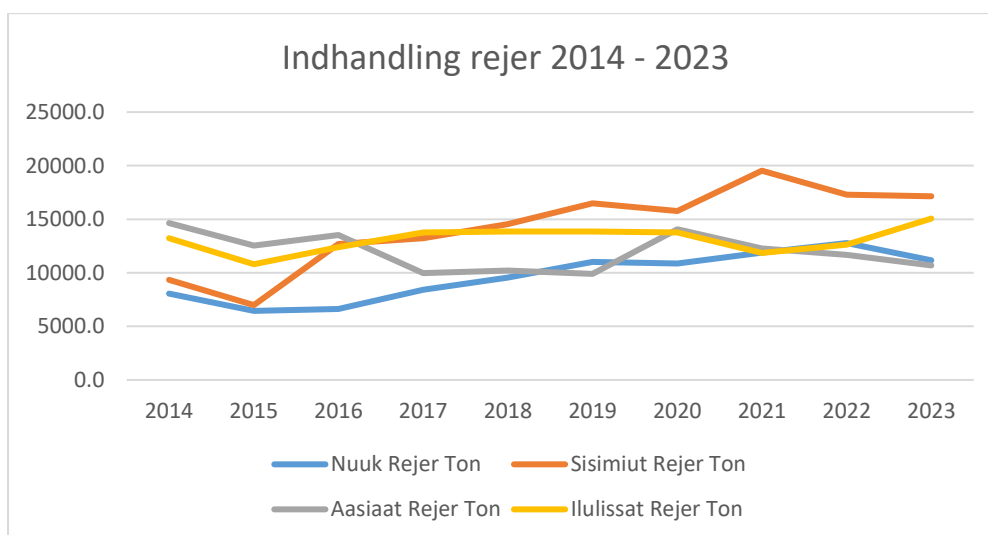
Fangsten af rejer i Vestgrønland har over de seneste 10 år generelt været stigende (Figur 1).

Figur 1. Fangst af rejer Vestgrønland fordelt på kystnært og havgående 2014 til 2023

Den samlede indhandling har ligget nogenlunde stabilt omkring 50% af den samlede fangst for Vestgrønland.

Gennem de seneste 10 år har der været en tendens til, at Sisimiut er blevet den vigtigste fabrik, mens der har været en stigende indhandling i Nuuk, der har fulgt stigningen i den samlede fangst i Vestgrønland, og der er set et fald i indhandlingen i Aasiaat. Indhandlingen i Ilulissat har over den tiårige periode været nogenlunde stabil med et mindre dyk i 2021 og 2022 (figur 2). Således er den samlede stigning i Vestgrønlands rejefangst ikke umiddelbart kommet Ilulissat til gode.

Figur 2 Indhandling af rejer i Nuuk, Sisimiut, Aasiaat og Ilulissat 2014 til 2023

I 2023 blev der indhandlet 13.189,4 ton i Ilulissat, hvoraf de 11.718,3 ton (89%) var fra 'kystnære' trawlere og de resterende 1.471,1 ton (11%) fra den 'havgående' fabriksstrawler Avataq, ejet af Royal Greenland, som fisker i Diskobugten.

Iulissatflådens sammensætning

Ifølge Fiskerikommissionen var der i 2021 22 fartøjer i det kystnære fiskeri efter rejer, som havde en gennemsnitsalder på 31 år. Derfor vurderer Fiskerikommissionen, at de fleste af dem er utidssvarende. Samtidig vurderer Fiskerikommissionen, at rentabiliteten i den kystnære flåde er udfordret sammenlignet med rentabiliteten i det havgående rejefiskeri. Fiskerikommissionen anbefalede derfor, at der tilstræbes en modernisering og effektivisering af det kystnære rejefiskeri.

I 2023 indhandlede følgende fartøjer i Iulissat

Tabel 1. Fartøjer der indhandlede i Iulissat i 2023

Fartøj	Hjemhavn	Indhandling 2023 ton	% af indh.	Lastevne ton	Byggeår	Virksomhed/rederi	Ejer
Aleqa	Iulissat	1.272,2	9,6	35,6	1989	Isortaq Trawl ApS	Familien Sandgreen, Iulissat
Aalisartog	Iulissat	1.354,4	10,3	35,9	1993	Piniartog Trawl af 18.marts 2004 ApS	Familien Sandgreen, Iulissat
Daavi	Iulissat	1.693,3	12,8	56,6	1988	Isortaq Trawl ApS	Familien Sandgreen, Iulissat
Bingo III	Qaqortoq	1.471,1	11,2	15,0	2000	Frank Torben Rosendahl Johansen	Frank Torben Rosendahl Johansen
<i>Karina E</i>		23,7	0,2				<i>Findes ikke i Skibsregisteret</i>
Luna E	Sisimiut	147,0	1,1	119	2006	Angunnguaq A/S	Hanserak Jørgen Gunnar Peter Enoksen 50% Royal Greenland 33-50%
Angunnguaq II	Sisimiut	186,1	1,4	307	1985	Angunnguaq A/S	Hanserak Jørgen Gunnar Peter Enoksen 50% Royal Greenland 33-50%
Lómur	Nuuk	4.564,5	34,6	243,0	1988	Gaia Fish A/S	Ice Trawl A/S 33,4% Royal Greenland 33,4% Jonas Albrecht Filemonsens 5-9% (NB Royal Greenland ejer 50% af Ice Trawl og dermed ejer Royal Greenland 58,4%)
Sara-Dorthe	Sisimiut	213,8	1,6	26,7	1981	Frans Peter ApS	Vittus Elias John Lyberth 33,3% Søren David Vilhelm Karl Lenart 33,3% Royal Greenland A/S 33,3%
Sara Dorthe II	Sisimiut	789,3	6,0	72,3	1987	Frans Peter ApS	Vittus Elias John Lyberth 33,3% Søren David Vilhelm Karl Lenart 33,3% Royal Greenland A/S 33,3%

12, April 2024

Avataq	Nuuk	1.471,1	11,2	1.833,0	2019	Royal Greenland A/S	Royal Greenland A/S
I alt		13.189,4					

Alle fartøjerne inklusiv fabrikstrawleren Avataq fisker i Diskobugten og dermed på den nuværende kystnære kvote.

Royal Greenlands Avataq er en fabrikstrawler, der efter gældende regler skal indhandle 25% af fangsten, mens den resterende del af fangsten formodentlig forarbejdes ombord og eksporteres direkte.

De øvrige 10 fartøjer indhandler isede rejer.

Ejerforhold

I det følgende ses der bort fra Karina E, der kun indhandlede 23,7 ton, og som ikke længere er registreret i Skibsregisteret.

Ejerkredsen for de øvrige fartøjer kan groft taget deles i tre:

- Tre af de mindre trawlere, der samlet indhandler 4.319,9 ton eller 32,7% af den samlede indhandling, er hjemmehørende i Ilulissat og ejes alle af familien Sandgreen.
- Den mindste trawler Bingo III, der indhandler 1.471,1 ton eller 11% af den samlede indhandling er hjemmehørende i Qaqortoq og ejes af Frank Torben Rosendahl Johansen.
- De øvrige seks fartøjer, der samlet indhandler 7.371,8 ton eller 56% af den samlede indhandling er helt eller delvist ejet af Royal Greenland. Herunder er fabrikstrawleren Avataq som den eneste ejet 100% af Royal Greenland, mens Royal Greenland ejer mellem 33,3 og 58,4% af de fem øvrige fartøjer.

Fartøjernes alder

Bortset fra Bingo III fra Qaqortoq og den delvist Royale Greenland ejede Luna E fra Sisimiut, der i 2023 kun indhandlede 147 ton, er alle de 'kystnære fartøjer' mellem 31 og 43 år og dermed det, som Fiskerikommissionen karakteriserer som utidssvarende.

Det kan således forventes, en gradvis udskiftning eller udfasning blandt disse fartøjer.

Indhandlingspligt

I de seneste år er der indhandlet omkring 75% til 80% af de rejer, der er fanget i den kystnære zone, mens der er indhandlet omkring 30% af de rejer, der er fanget i den havgående vestgrønlandske zone. Samlet for den kystnære zone og for den havgående vestgrønlandske zone har indhandlingen ligget omkring 50%.

Hidtil er der juridisk skelnet mellem havgående og kystnært fiskeri efter rejer, og der har

været et krav om, at hvert fartøj indhandler 25% af årets fangst. Lovforslaget fjerner skellet mellem havgående og kystnært fiskeri og lægger op til, at det fremover er 25% af aktørens (rederiets) samlede fangst, der skal indhandles.

Det indebærer, at rederier med flere fartøjer kan vælge at lade et eller enkelte fartøjer varetage rederiets samlede indhandling, mens rederiets øvrige fartøjer kan forarbejde den samlede fangst ombord og eksportere direkte uden nødvendigvis at lægge til i Grønland. Eksempelvis vil det være nærliggende, at et rederi lader deres største fabriksstrawlere forarbejde alt ombord og eventuelt indhandle til direkte eksport i udenlandsk havn, mens rederiets mindste eller et par af de mindste fartøjer, der typisk fisker kystnært, fokuserer på at indhandle de 25% fiskeriloven kræver.

Det forhold, at det enkelte fartøj ikke skal indhandle, vil i praksis muliggøre, at rederiets samlede indhandling reduceres til 25%.

I det omfang der for de mindre nuværende kystnære aktører (rederier) gennemføres en fornyelse af deres flåde, og det kombineres med investeringer i fabriksfartøjer, vil disse aktørers indhandling potentielt gradvist vil tilnærme sig 25%, hvorved den samlede indhandling over tid vil tilnærme sig 25% og dermed halveres.

Spredningen af ejerskab

Fiskeriloven har intention om at sprede ejerskabet i fiskeriet ved, at en juridisk person (virksomhed, pensionskasse mv.) maksimalt må have 20% af rejekvoten, og en enkeltperson eller dens familie maksimalt må have 10% af rejekvoten. Dog kan Royal Greenland have 33% af rejekvoten.

Det indebærer, at Royal Greenland og fire øvrige aktører (rederier) potentielt kan disponere over den samlede rejekvote under forudsætning af, at ejerkredsen hos de private aktører (rederier) er delt over minimum to personer, så ingen enkeltperson kommer op over 10% af rejekvoten.

Samtidig åbnes der op for, at virksomheder og kapitalinteresser udenfor fiskeriet samt pensionskasser får mulighed for at investere i fiskeriet. Alle investorer og ejere skal dog have tilknytning til Grønland.

På trods af kravet i § 32 stk. 2 om at ingen enkeltperson og dennes familie direkte eller indirekte må disponere over mere end 10% af den samlede kvote, indebærer det, at Royal Greenland kan have 33% af kvoten, at syv personer potentielt kan dele den resterende andel af rejekvoten for Vestgrønland. Selvom lovforslaget tilsigter at gøre op med en koncentration i rejefiskeriet, er en koncentration således fortsat muligt – en tendens der allerede ses i dag.

Beskyttelse af de kystnære rejefiskere

Som nævnt lægger Fiskeriloven ikke op til en skelnen mellem det kystnære og havgående rejefiskeri. Det betyder potentielt, at de nuværende havgående trawlere kan fiske kystnært, og at de kystnære kan fiske havgående. Det er dermed muligt, at en stadig større del af den nuværende kystnære kvote vil blive fanget af fabriksstrawlere – med mindre Naalakkersuisut efterfølgende ved bekendtgørelse fastsætter andre regler.

I forbindelse med kvotesalg indeholder § 30 stk. 2. dog en beskyttelse af de nuværende kystnære rejefiskere med følgende: *Kvoteandele, herunder indirekte andele, som ved lovens ikrafttræden er knyttet til en aktør i det kystnære fiskeri efter rejer, kan ikke overdrages til en aktør, som ved lovens ikrafttræden er i besiddelse af kvoteandel i det havgående fiskeri efter rejer.*

Det forhindrer dog ikke personkredsen bag en aktør (et rederi) i samtidig at være ejere af en anden aktør (rederi), som det eksempelvis er tilfældet for personkredsen bag Polar Seafood. Dog må den enkelte person eller dennes familie ikke have en rejekvote for Vestgrønland, der overstiger 10%.

Scenarier

Baseret på den hidtidige udvikling kombineret med det forhold, at størstedelen af de nuværende 'kystnære' fartøjer er over 30 år og dermed kan forventes løbende at blive udskiftet eller udfaset, må

det forudses, at en stadig større del af rejerne i den vestgrønlandske kvote vil blive fisket af fabrikstrawlere. Det indebærer formodentlig, at den samlede indhandling for Vestgrønland gradvist vil blive reduceret og tilnærme sig 25% af den totale fangst mod nu omkring 50%.

Eksempelvis kan Gaia Fish A/S (primært ejet af Ice Trawl A/S og Royal Greenland) lade fartøjet Lómur, der i 2023 bidrog med knapt 35% af den samlede indhandling i Ilulissat, erstatte af en fabrikstrawler eller alternativt lade en af rederiets nuværende fabriksfartøjer fiske i Diskobugten. Derved vil den indhandling i Ilulissat, som Lómur i dag varetager, kunne blive reduceret med 75% – eller helt forsvinde fra Ilulissat.

Som det fremstår af ovenstående, er det stort set alene fartøjer ejet af familien Sandgreen (33% af den samlede indhandling) og fartøjer helt eller delvist ejet af Royal Greenland, der indhandler i Ilulissat, hvor de Royal Greenland relaterede fartøjer indhandler knapt 56%. Det er med andre ord disse to aktører, der bliver afgørende for, hvor meget der fremover vil blive indhandlet i Ilulissat – med mindre andre begynder at indhandle.

Selvom familien Sandgreen udskifter deres nuværende tre trawlere med en større, er det ikke umiddelbart sandsynligt, at den bliver så stor, at det vil være en fabrikstrawler. Der vil således fortsat være et behov for at indhandle fangst fra Diskobugten, men det kan potentielt foregå i Aasiaat – hvis Polar Seafood ikke vælger at lukke fabrikken.

Med andre ord kan det hurtigt blive Royal Greenland, der kommer til at afgøre, om deres fabrik i Ilulissat skal holdes åben. Royal Greenland vil potentielt kunne fiske alle deres rejer i Diskobugten med fabrikstrawlere. Det giver mulighed for enten ikke at indhandle i Ilulissat eller at indhandle meget i Ilulissat for dermed at reducere indhandlingen for andre af rederiets trawlere, da det fremover er rederiet og ikke fartøjet, der skal indhandle 25%. I den forbindelse skal det huskes, at den samlede indhandling for Vestgrønland pga. lovforslagets §24 stk. 2 formodentlig kommer til at nærme sig 25% og dermed stort set blive halveret.

Som nævnt vil der skulle foregå en tilpasning af fabrikskapaciteten i takt med at indhandlingen forventeligt gradvist halveres. Her bliver det centrale spørgsmål, hvilken fabrik Royal Greenland ønsker at nedprioritere. I en sådan konkurrence står Ilulissat dårligt i forhold til Sisimiut, der er en åbentvandsby, mens Ilulissat ofte er udfordret af is og samtidig har begrænset havnekapacitet sammenlignet med Sisimiut.

Med andre ord bliver det primært Royal Greenland der kommer til at afgøre, om de selv indhandler tilstrækkeligt i Ilulissat til, at det vil være økonomisk rentabelt at holde rejefabrikken åben. Da Royal Greenland er ejet af Grønlands Selvstyre, blive beslutningen om at holde rejefabrikken i Ilulissat åben et delvist politisk spørgsmål, hvor Avannaata Kommunia har mulighed for at påvirke beslutningen. Her kan peges på de beskæftigelsesmæssige konsekvenser og dermed konsekvenserne for kommuneskatten. Forhold som også Sisimiut vil kunne pege på.

Sandsynligvis vil Polar Seafood vælge at lukke fabrikken i Aasiaat og foretage deres indhandling i Nuuk. Lukker både fabrikken i Ilulissat og Aasiaat, bliver det meget vanskeligt at opretholde et fiskeri med mindre fartøjer – kutterfiskeri – i Diskobugten.